

**ПРИНЦИП НЕСТІЙКОСТІ ЯК ОСНОВА СИНКОПІЧНОГО СПОСОБУ
РИТМІКО-СИНТАКСИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕКСТІВ
АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ**

У статті виявлено синкопічний спосіб ритміко-синтаксичної організації віршів та представлені синтаксичні засоби ритмізації поетичних текстів на основі повторення плинних та рваних рядків. Визначено типи ритмічного малюнка віршів із синкопічним способом організації, представлена їх графічна та схематична репрезентація.

Ключові слова: синкопічний спосіб організації, атрактор, репелер, принцип нестійкості, плинні та рвані віршові рядки.

This article constitutes syncopic way of rhythmic and syntactic estrangement and focuses on the syntactic means of rhythmical organization based on the repetition of enjambes and ragged verse lines. It is stated the main types of poetic syncopic rhythm, proposed its graphic and schematic representation.

Key words: syncopic way of organization, attractor, repeller, the principle of instability, the enjambes and ragged verse lines.

Аналітичний огляд наукового доробку з проблеми ритміко-синтаксичної організації поетичних текстів дозволив виокремити різні підходи до її розв'язання, а саме: *формально-змістовний* (Й.М. Брік, Б.М. Ейхенбаум, В.М. Жирмунський, Ю.М. Тинянов, Б.В. Томашевський, В.Б. Холшевніков, В.Б. Шкловський, Р.Й. Якобсон, Б.І. Ярхо), *структурно-смісловий* (Б.М. Гаспаров, В.В. Іванов, Ю.М. Лотман, О.М. П'ятигорський, Ц. Тодоров, В.М. Топоров, Р.Й. Якобсон), *семантико-синтаксичний* (І.В. Арнольд, Є.Г. Еткінд, М.Л. Гаспаров, Г.М. Гумовська, Н.В. Кутузова, В.А. Кухаренко, С.О. Матяш, В.П. Москвін, Н.П. Неборсіна, О.В. Олександрова (Долгова), Т.В. Скулачова, О.Г. Степанов, Ю.В. Степанюк, М.Г. Тарлінська, Т.І. Туранська). Слідом за представниками формальної поетики та лінгвопоетики, визначення композиційних особливостей та специфіки організації сучасного американського поетичного тексту здійснюємо завдяки аналізу структурних елементів – ритміко-синтаксичних одиниць, які, функціонуючи у тексті, чергуються між собою і виступають теоретичною основою для їх систематизації.

Отже, об'єктом дослідження є ритміко-синтаксична організація текстів сучасної американської поезії із синкопічним ритмічним малюнком. Предметом – атракторні та репелерні функціональні особливості одиниць поетичного мовлення. Мета статті полягає у виявленні типів синкопічного способу ритміко-синтаксичної організації американських віршів, які складають матеріал нашого дослідження.

Узявши за основу вчення представників формальної лінгвістики для дослідження ритміко-синтаксичної організації сучасних американських поетичних текстів, за ритміко-синтаксичну одиницю приймаємо *віршовий рядок (verse line)*. Розвиваючи думку Г.М. Гумовської, яка під синтаксичним ритмом розуміє періодичне повернення певного явища [3, с. 212], вважаємо, що ритм тексту зумовлено закономірним чергуванням віршових рядків, які виконують функцію симетричних (еквівалентних) та асиметричних (нееквівалентних) елементів.

Поети епохи модернізму та постмодернізму звертаються здебільшого до складних моделей організації поетичних текстів [6, с. 5]. *Принцип нестійкості* базується на ритміко-синтаксичному збої ("ритміко-синтаксичному зсуві" за термінологією Й. Брік) в

організації поетичних текстів унаслідок відхилень у їх побудові. Так, нестійкість ритму зумовлена відхиленнями за характеристикою співвіднесення ритмічних та синтаксичних одиниць текстів, що прогресують у вірші як динамічній системі та, як наслідок, превалюють у ній [1, с. 165]. Принцип нестійкості, який лежить в основі синкопічного способу побудови (І.О. Герман), спричиняє ритмічну деформованість та смислову незавершеність рядків.

Залежно від цього принципу виділяємо **синкопічний спосіб ритміко-синтаксичної організації** (лат. *supscora* – обрубання, усічення), особливістю якого є рваність, стакатоподібність та смислова незавершеність ритмічного малюнка вірша, наприклад: "*And the perfume of your soul /// Is vague and suffusing*" (A. Lowell "A Lady"). Синкопічна ритміко-синтаксична організація сприяє динамізації поетичного мовлення та базується на **ритміко-синтаксичному зсуві**, який як прояв хаотичності має тенденцію до незбігання ритмічного та синтаксичного членування поетичного мовлення.

Інваріантні ознаки віршових рядків у віршах дозволяють виділити певний тип структурної організації тексту як складної відкритої неврівноваженої системи, що характеризується відносною стабільністю [5, с. 9]. Дослідження ритміко-синтаксичної організації поетичного тексту в лінгвосинергетичному аспекті дозволило з'ясувати, що чергування симетричних рядків призводить до виникнення рекурентного типу семантико-синтаксичних та ритмічних відношень між його одиницями, тобто **атрактора** [2, с. 4]. Слідом за Г. Г. Москальчук, О. Ю. Корбут та І. Ю. Моїсєєвою, такий тип називаємо **атрактором** (лат. *attractor* – те, що притягує, до чого тяжіє система), який розглядаємо як рекурентний (повторюваний) структурний тип ритміко-синтаксичної організації вірша, що характеризується впорядкованістю та стійким станом, якого прагне текст [4, с. 178; 7, с. 132]. Атрактор передбачає організацію елементів тексту за аналогією та сприяє виникненню одноманітності у ритмічному малюнку вірша. Атрактором поетичних текстів як динамічних систем із синкопічним способом організації виступають **плинні** або **рвані** віршові рядки, що виконують функцію параметра порядку [3, с. 4].

Плинні рядки (*enjabled lines*) утворюються у результаті різкого перенесення елементів синтаксичної конструкції (слів, словосполучень, складів) з верхнього рядка на нижній. Прийом анжамбеман та, як наслідок, розрив щільних зв'язків між елементами синтаксичної конструкції спричиняє нейтралізацію диєреми кінця рядка (синтаксичної паузи) [8, с. 57]. Наявність розірваної синтаксичної конструкції, вираженої простим реченням, послаблює плавний (ламінальний або реверсивний) ритмічний рух вірша. Унаслідок **анжамбеман** відбувається переакцентуація смислів. Так, прийом різкого перенесення покликаний інтонаційно виокремлювати семантично важливі мовні одиниці, акцентуючи на них увагу читача [10, с. 25], та у відповідності із силою розриву зв'язків між елементами здатний більшою чи меншою мірою впливати на ритміко-синтаксичну організацію тексту.

Синкопічність організації сучасних текстів може досягатися також унаслідок виникнення синтаксичної паузи всередині рядка, яка розбиває його на декілька частин. Рядки, які відрізняються наявністю внутрішньорядкових пауз, спричинених фінальними пунктуаційними знаками або прийомом анжамбеман, називаємо **рваними** (*ragged lines*). Виникнення довгої внутрішньорядкової паузи можуть спричинити такі **фінальні пунктуаційні знаки**, як крапка чи крапка з комою (позначаємо знаком ||), наприклад: "*I shan't be gone long. -- You come too*" (R. Frost "The Pasture"), або прийом анжамбеман (позначаємо знаком |), наприклад:

Softly, in the dusk, a woman is singing to me;

Taking me back down the vista of years, | till I see

A child sitting under the piano, | in the boom of the tingling strings...

(D. H. Lawrence "Piano")

Пауза, викликана прийомом анжамбеман, характеризується більшою силою та значущістю, аніж інші синтаксичні паузи, окрім тієї, що виникає унаслідок фінальних

пунктуаційних знаків [9, с. 112]. Вірші, які характеризуються синкопічністю в організації, включають, здебільшого, рядки, синтаксичні конструкції яких побудовані на основі стилістичних прийомів інверсії, парцеляції, дистантного розташування елементів, відокремлення, вставних речень тощо. Такі зміни у синтаксичній структурі речень здатні відтворювати розмаїття ознак предметів, подій, настрою людини в тій чи іншій ситуації тощо [3, с. 112].

Поетичний текст завжди тяжіє до симетрії, проте, у більшості випадків не досягає її, оскільки така побудова тексту знижує його інформативність та сприяє автоматизації уваги читача у результаті одноманітного ритмічного руху вірша та організації елементів тексту за аналогією [4, с. 95]. Віршові рядки, що мають відмінні ознаки, а, отже, характеризуються варіативністю та асиметричністю по відношенню до інваріантних елементів тексту, виступають *репелерами* (від лат. *repello* – відштовхувати) або *антиатракторами* (Н.С. Алфьорова, Г.Г. Москальчук). Під *репелером* у роботі розуміємо структурний тип ритміко-синтаксичної організації вірша, що спричиняє деформацію ритмічного руху поетичного тексту та сприяє емпатизації важливого повідомлення [7, с. 152]. Репелером у тексті із синтаксичним способом організації можуть виступати як синтаксично та ритмічно завершені віршові рядки, так і паралельні рядки. Таким чином, на фоні плинних рядків, елементи яких перенесені унаслідок прийому анжамбеман, синтаксично завершені рядки виступають як варіанти системи (вірша), які деформують ритмічний рух тексту [4, с. 178].

Результати синтаксично-стилістичного аналізу сучасних американських поетичних текстів дали змогу виділити три типи синкопічного способу побудови віршів. *Перший тип синкопічної організації текстів (S₁)* характеризується розривом конструкції, елементи якої переносяться на наступний (нижній) рядок. Прийом анжамбеман у тексті позначаємо стрілочками. Прикладом такого способу організації може слугувати вірш С. Серіфа "Дощ" ("The Rain"):

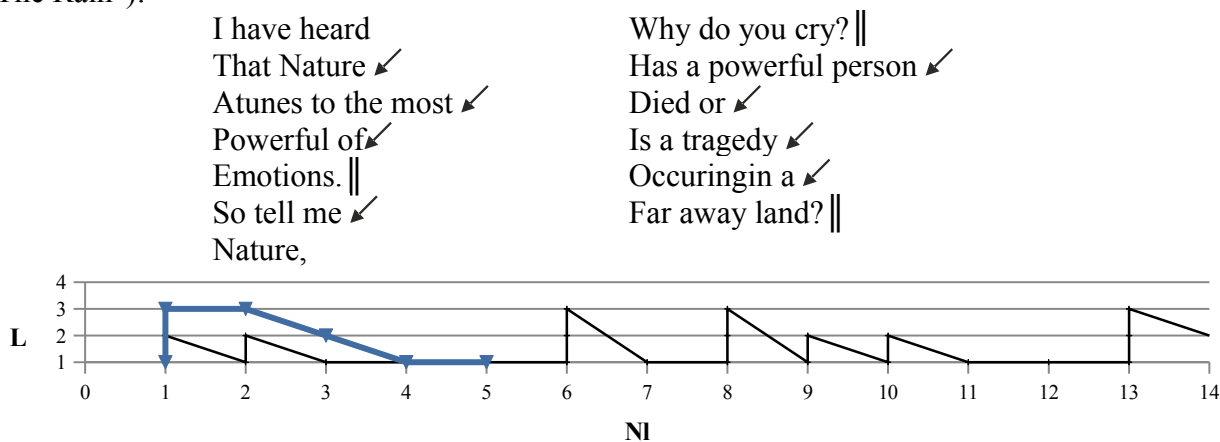

Рис. 1. Графічна репрезентація синкопічного способу організації тексту С. Серіфа "Дощ" (I тип)

На малюнку (рис. 1) перший тип синкопічного способу організації зображуємо у вигляді зигзагоподібних фігур і горизонтальних ліній, які символізують плинні рядки, утворені унаслідок прийому анжамбеман типу скидання. У такий спосіб з'єднання вертикальних ліній іншою діагональною або горизонтальною лініями (як результат об'єднання рядків, що містять по одній словоформі) унаочнює розрив щільних зв'язків між елементами синтаксичних конструкцій. Схематично репрезентуємо синкопічний спосіб організації фрагмента вірша наступним чином: $RS = 1L + 6S_1 + 1L + 5S_1$, де *RS* (*rhythmic and syntactic organization*) – спосіб побудови вірша, *L* (*laminar type*) – ламінарний ритм, *S* (*syncopic type*) – синкопічний ритм, ціле число перед якими відповідає кількості рядків з однаковим видом ритму.

Другий тип синкопічної організації (S_2) передбачає наявність внутрішньорядкової паузи, виникнення якої спричиняє прийом анжамбеман. Яскравим прикладом є вірш Г. Брукс "Ми такі круті" ("We Real Cool"):

We real cool. We ↙	Sing sin. We ↙
Left School. We ↙	Thin gin. We ↙
Lurk late. We ↙	Jazz June. We ↙
Strike straight. We ↙	Die soon.

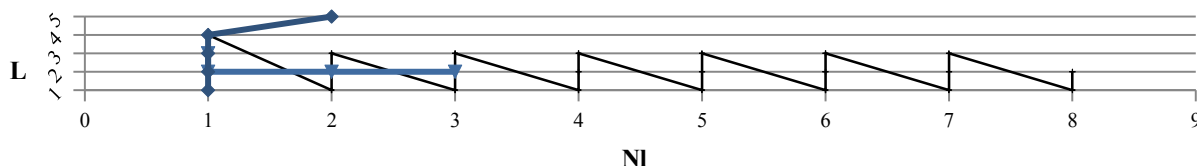

Рис. 2. Графічна репрезентація синкопічного способу організації вірша Г. Брукс "Ми такі круті"(II тип)

На графічному малюнку (рис. 2) синкопічний спосіб побудови представляємо у вигляді кривої з хрестоподібними позначками, яким відповідають внутрішньорядкові паузи, спричинені прийомом анжамбеман типу накидання та наявністю декількох конструкцій у рядках. Так, ритмічну організацію вірша схематично представляємо у вигляді формули $RS = 8S_2$.

Для **третього типу синкопічного способу організації (S_3)** характерним є наявність декількох конструкцій у рядку, які визначаємо як рвані внаслідок внутрішньорядкової паузи, спричиненої завершенням синтаксичної конструкції, зокрема фінальними пунктуаційними знаками. Прикладом можуть слугувати рядки з вірша Е. Паунд "Поема" ("Poem"):

*The Germans have rockets. || The English have no rockets,
Behind the lines, cannon, hidden, lying back miles. ||
Before the line, chaos. ||
My mind is a corridor. || The minds about me are corridors. ||
Nothing suggests itself. || There is nothing to do but keep on. ||*

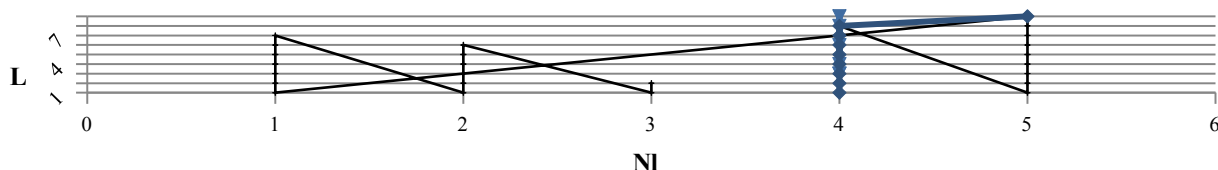

Рис. 3. Графічна репрезентація синкопічного способу організації вірша Е. Паунд "Поема"(III тип)

У наведеному фрагменті перший, четвертий та п'ятий рядки містять по дві синтаксичні конструкції, виражені простими реченнями, що спричиняє виникнення внутрішньорядкових пауз. На графічному малюнку (рис. 3) такий спосіб організації фрагмента тексту представляємо у вигляді вертикальної лінії з хрестоподібними позначками.

Отже, синкопічний спосіб ритміко-синтаксичної побудови текстів, в основі якого лежить принцип нестійкості, сприяє ритмічному зсуву та динамізації поетичного мовлення унаслідок деформованого ритму, спричиненого численними порушеннями. Грунтуючись на досягненнях формальної лінгвістики, лінгвопоетики та використовуючи результати

структурного та конструкційного аналізу ритміко-синтаксичної організації сучасних поетичних текстів, виділяємо три типи синкопічного способу організації віршів, що характеризуються наявністю плинних або рваних віршових рядків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буданов В. Г. Методология и принципы синергетики / В. Г. Буданов // Філософія освіти. – 2006. – № 1(3). – С. 143 – 173.
2. Герман И. А. Лингвосинергетика [монография] / И. А. Герман. – Барнаул : Изд-во Алтайской академии экономики и права, 2000. – 168 с.
3. Гумовская Г. Н. Ритм как фактор выразительности художественного текста : дисс. ... доктора филол. наук. / Г.Н. Гумовская. – М., 2000. – 325 с.
4. Корбут А. Ю. Текстосимметрия как раздел общей теории текста : автореф. дис. ... канд. филол. наук / А. Ю. Корбут. – Барнаул, 2005. – 34 с.
5. Князева Е. Н., Курдюмов С. П. Основания синергетики / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов. – С.-Пб.: Алетейя, 2002. – 414 с.
6. Кутузова Н. В. Структурно-семантические характеристики стихового переноса в английском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Н. В. Кутузова. – Смоленск : СГУ, 2008. – 24с.
7. Москальчук Г. Г. Структура текста как синергетический процесс / Г. Г. Москальчук. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 296 с.
8. Неборсина Н. П. Синтаксис стихотворной речи как предмет лингвопоэтического исследования (на материале английской и американской поэзии XVI-XX вв.) : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04 / Н. П. Неборсина. – М.: МГУ, 1997. – 356 с.
9. Степанов А. Г. Семантика стихотворной формы : фигурная графика, строфика, enjambement : дисс. ... канд. филол. наук: 10.01.08 / А. Г. Степанов. – М.: РГБ, 2003. – 186 с.
10. Холшевников В. Е. Анализ композиции лирического стихотворения / В. Е. Холшевников // Анализ стихотворения. – Л., 1985. – С. 5 – 49.

УДК 821.111(73):82-1:81'367

Наталя Шевельова-Гаркуша
(Херсон)

ПРИНЦИП НЕСТІЙКОСТІ ЯК ОСНОВА СИНКОПІЧНОГО СПОСОБУ РИТМІКО-СИНТАКСИЧНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕКСТІВ АМЕРИКАНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

У статті виявлено синкопічний спосіб ритміко-синтаксичної організації віршів та представлені синтаксичні засоби ритмізації поетичних текстів на основі повторення плинних та рваних рядків. Визначено типи ритмічного малюнка віршів із синкопічним способом організації, представлена їх графічна та схематична репрезентація.

Ключові слова: синкопічний спосіб організації, аттрактор, репелер, принцип нестійкості, плинні та рвані віршові рядки.

This article constitutes syncopic way of rhythmic and syntactic estrangement and focuses on the syntactic means of rhythmical organization based on the repetition of enjambes and ragged verse lines. It is stated the main types of poetic syncopic rhythm, proposed its graphic and schematic representation.

Key words: syncopic way of organization, attractor, repeller, the principle of instability, the enjambes and ragged verse lines.

Аналітичний огляд наукового доробку з проблеми ритміко-синтаксичної організації поетичних текстів дозволив виокремити різні підходи до її розв'язання, а саме: *формально-змістовний* (Й.М. Брік, Б.М. Ейхенбаум, В.М. Жирмунський, Ю.М. Тинянов,

Б.В. Томашевський, В.Б. Холшевников, В.Б. Шкловський, Р.Й. Якобсон, Б.І. Ярхо), *структурно-смісловий* (Б.М. Гаспаров, В.В. Іванов, Ю.М. Лотман, О.М. П'ятигорський, Ц. Тодоров, В.М. Топоров, Р.Й. Якобсон), *семантико-синтаксичний* (І.В. Арнольд, Є.Г. Еткінд, М.Л. Гаспаров, Г.М. Гумовська, Н.В. Кутузова, В.А. Кухаренко, С.О. Матяш, В.П. Москвін, Н.П. Неборсіна, О.В. Олександрова (Долгова), Т.В. Скулачова, О.Г. Степанов, Ю.В. Степанюк, М.Г. Тарлінська, Т.І. Туранська). Слідом за представниками формальної поезики та лінгвопоетики, визначення композиційних особливостей та специфіки організації сучасного американського поетичного тексту здійснюємо завдяки аналізу структурних елементів – ритміко-синтаксичних одиниць, які, функціонуючи у тексті, чергуються між собою і виступають теоретичною основою для їх систематизації.

Отже, об'єктом дослідження є ритміко-синтаксична організація текстів сучасної американської поезії із синкопічним ритмічним малюнком. Предметом – атракторні та репелерні функціональні особливості одиниць поетичного мовлення. Мета статті полягає у виявленні типів синкопічного способу ритміко-синтаксичної організації американських віршів, які складають матеріал нашого дослідження.

Узявши за основу вчення представників формальної лінгвістики для дослідження ритміко-синтаксичної організації сучасних американських поетичних текстів, за ритміко-синтаксичну одиницю приймаємо *віршовий рядок (verse line)*. Розвиваючи думку Г.М. Гумовської, яка під синтаксичним ритмом розуміє періодичне повернення певного явища [3, с. 212], вважаємо, що ритм тексту зумовлено закономірним чергуванням віршових рядків, які виконують функцію симетричних (еквівалентних) та асиметричних (нееквівалентних) елементів.

Поети епохи модернізму та постмодернізму звертаються здебільшого до складних моделей організації поетичних текстів [6, с. 5]. *Принцип нестійкості* базується на ритміко-синтаксичному збої ("ритміко-синтаксичному зсуві" за термінологією Й. Брік) в організації поетичних текстів унаслідок відхилень у їх побудові. Так, нестійкість ритму зумовлена відхиленнями за характеристикою співвіднесення ритмічних та синтаксичних одиниць текстів, що прогресують у вірші як динамічній системі та, як наслідок, превалюють у ній [1, с. 165]. Принцип нестійкості, який лежить в основі синкопічного способу побудови (І.О. Герман), спричиняє ритмічну деформованість та смислову незавершеність рядків.

Залежно від цього принципу виділяємо *синкопічний спосіб ритміко-синтаксичної організації* (лат. *supscora* – обрубання, усічення), особливістю якого є рваність, стакатоподібність та смислова незавершеність ритмічного малюнка вірша, наприклад: "And the perfume of your soul /// Is vague and suffusing" (A. Lowell "A Lady"). Синкопічна ритміко-синтаксична організація сприяє динамізації поетичного мовлення та базується на *ритміко-синтаксичному зсуві*, який як прояв хаотичності має тенденцію до незбігання ритмічного та синтаксичного членування поетичного мовлення.

Інваріантні ознаки віршових рядків у віршах дозволяють виділити певний тип структурної організації тексту як складної відкритої невірноваженої системи, що характеризується відносною стабільністю [5, с. 9]. Дослідження ритміко-синтаксичної організації поетичного тексту в лінгвосинергетичному аспекті дозволило з'ясувати, що чергування симетричних рядків призводить до виникнення рекурентного типу семантико-синтаксичних та ритмічних відношень між його одиницями, тобто *атрактора* [2, с. 4]. Слідом за Г. Г. Москальчук, О. Ю. Корбут та І. Ю. Моїсеєвою, такий тип називаємо *атрактором* (лат. *attractor* – те, що притягує, до чого тяжіє система), який розглядаємо як рекурентний (повторюваний) структурний тип ритміко-синтаксичної організації вірша, що характеризується впорядкованістю та стійким станом, якого прагне текст [4, с. 178; 7, с. 132]. Атрактор передбачає організацію елементів тексту за аналогією та сприяє виникненню одноманітності у ритмічному малюнку вірша. Атрактором поетичних текстів

як динамічних систем із синкопічним способом організації виступають *плинні* або *рвані* віршові рядки, що виконують функцію параметра порядку [3, с. 4].

Плинні рядки (*enjambéd lines*) утворюються у результаті різкого перенесення елементів синтаксичної конструкції (слів, словосполучень, складів) з верхнього рядка на нижній. Прийом анжамбеман та, як наслідок, розрив щільних зв'язків між елементами синтаксичної конструкції спричиняє нейтралізацію диєреми кінця рядка (синтаксичної паузи) [8, с. 57]. Наявність розірваної синтаксичної конструкції, вираженої простим реченням, послаблює плавний (ламінарний або реверсивний) ритмічний рух вірша. Унаслідок *анжамбеман* відбувається переакцентуація смислів. Так, прийом різкого перенесення покликаний інтонаційно виокремлювати семантично важливі мовні одиниці, акцентуючи на них увагу читача [10, с. 25], та у відповідності із силою розриву зв'язків між елементами здатний більшою чи меншою мірою впливати на ритміко-синтаксичну організацію тексту.

Синкопічність організації сучасних текстів може досягатися також унаслідок виникнення синтаксичної паузи всередині рядка, яка розбиває його на декілька частин. Рядки, які відрізняються наявністю внутрішньорядкових пауз, спричинених фінальними пунктуаційними знаками або прийомом анжамбеман, називаємо **рваними** (*ragged lines*). Виникнення довгої внутрішньорядкової паузи можуть спричинити такі *фінальні пунктуаційні знаки*, як крапка чи крапка з комою (позначаємо знаком ||), наприклад: "*I shan't be gone long. -- You come too*" (R.Frost "The Pasture"), або прийом анжамбеман (позначаємо знаком |), наприклад:

*Softly, in the dusk, a woman is singing to me;
Taking me back down the vista of years, | till I see ↙
A child sitting under the piano, | in the boom of the tingling strings...*

([D. H. Lawrence](#) "Piano")

Пауза, викликана прийомом анжамбеман, характеризується більшою силою та значущістю, аніж інші синтаксичні паузи, окрім тієї, що виникає унаслідок фінальних пунктуаційних знаків [9, с. 112]. Вірші, які характеризуються синкопічністю в організації, включають, здебільшого, рядки, синтаксичні конструкції яких побудовані на основі стилістичних прийомів інверсії, парцеляції, дистантного розташування елементів, відокремлення, вставних речень тощо. Такі зміни у синтаксичній структурі речень здатні відтворювати розмаїття ознак предметів, подій, настрою людини в тій чи іншій ситуації тощо [3, с. 112].

Поетичний текст завжди тяжіє до симетрії, проте, у більшості випадків не досягає її, оскільки така побудова тексту знижує його інформативність та сприяє автоматизації уваги читача у результаті одноманітного ритмічного руху вірша та організації елементів тексту за аналогією [4, с. 95]. Віршові рядки, що мають відмінні ознаки, а, отже, характеризуються варіативністю та асиметричністю по відношенню до інваріантних елементів тексту, виступають **репелерами** (від лат. *repello* – відштовхувати) або **антиатракторами** (Н.С. Алфьорова, Г.Г. Москальчук). Під *репелером* у роботі розуміємо структурний тип ритміко-синтаксичної організації вірша, що спричиняє деформацію ритмічного руху поетичного тексту та сприяє емпатизації важливого повідомлення [7, с. 152]. Репелером у тексті із синтаксичним способом організації можуть виступати як синтаксично та ритмічно завершені віршові рядки, так і паралельні рядки. Таким чином, на фоні плинних рядків, елементи яких перенесені унаслідок прийому анжамбеман, синтаксично завершені рядки виступають як варіанти системи (вірша), які деформують ритмічний рух тексту [4, с. 178].

Результати синтаксично-стилістичного аналізу сучасних американських поетичних текстів дали змогу виділити три типи синкопічного способу побудови віршів. **Перший тип синкопічної організації текстів (S₁)** характеризується розривом конструкції, елементи якої переносяться на наступний (нижній) рядок. Прийом анжамбеман у тексті позначаємо

стрілочками. Прикладом такого способу організації може слугувати вірш С. Серіфа "Дощ" ("The Rain"):

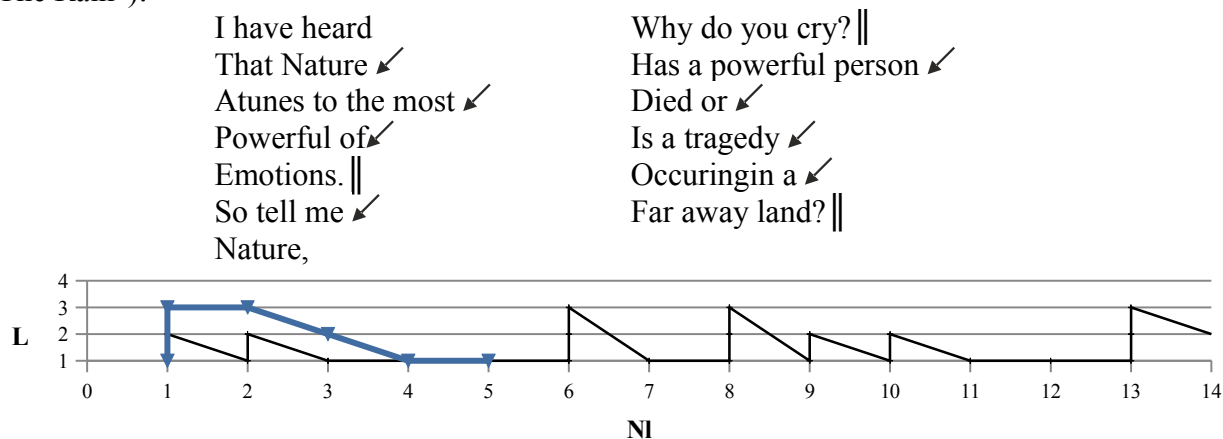

Рис. 1. Графічна репрезентація синкопічного способу організації тексту С. Серіфа "Дощ" (I тип)

На малюнку (рис. 1) перший тип синкопічного способу організації зображуємо у вигляді зигзагоподібних фігур і горизонтальних ліній, які символізують плинні рядки, утворені унаслідок прийому анжамбеман типу скидання. У такий спосіб з'єднання вертикальних ліній іншою діагональною або горизонтальною лініями (як результат об'єднання рядків, що містять по одній словоформі) унаочнює розрив щільних зв'язків між елементами синтаксичних конструкцій. Схематично репрезентуємо синкопічний спосіб організації фрагмента вірша наступним чином: $RS = 1L + 6S_1 + 1L + 5S_1$, де RS (*rhythmic and syntactic organization*) – спосіб побудови вірша, L (*laminar type*) – ламінарний ритм, S (*syncopic type*) – синкопічний ритм, ціле число перед якими відповідає кількості рядків з однаковим видом ритму.

Другий тип синкопічної організації (S_2) передбачає наявність внутрішньорядкової паузи, виникнення якої спричиняє прийом анжамбеман. Яскравим прикладом є вірш Г. Брукс "Ми такі круті" ("We Real Cool"):

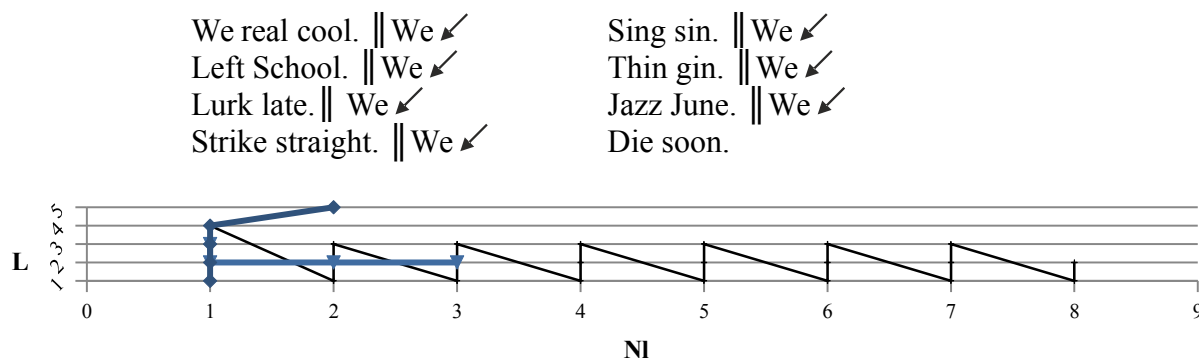

Рис. 2. Графічна репрезентація синкопічного способу організації вірша Г. Брукс "Ми такі круті" (II тип)

На графічному малюнку (рис. 2) синкопічний спосіб побудови представляємо у вигляді кривої з хрестоподібними позначками, яким відповідають внутрішньорядкові паузи, спричинені прийомом анжамбеман типу накидання та наявністю декількох конструкцій у рядках. Так, ритмічну організацію вірша схематично представляємо у вигляді формули $RS = 8S_2$.

Для *третього типу синкопічного способу організації (S₃)* характерним є наявність декількох конструкцій у рядку, які визначаємо як рвані внаслідок внутрішньорядкової паузи, спричиненої завершенням синтаксичної конструкції, зокрема фінальними пунктуаційними знаками. Прикладом можуть слугувати рядки з вірша Е. Паунд "Поема" ("Poem"):

*The Germans have rockets. || The English have no rockets,
Behind the lines, cannon, hidden, lying back miles. ||
Before the line, chaos. ||
My mind is a corridor. || The minds about me are corridors. ||
Nothing suggests itself. || There is nothing to do but keep on. ||*

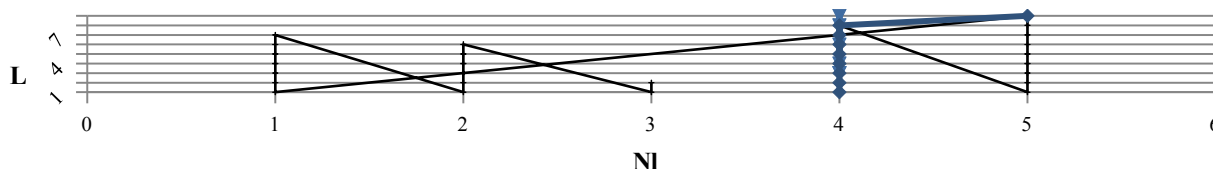

Рис. 3. Графічна репрезентація синкопічного способу організації вірша Е. Паунд "Поема"(III тип)

У наведеному фрагменті перший, четвертий та п'ятий рядки містять по дві синтаксичні конструкції, виражені простими реченнями, що спричиняє виникнення внутрішньорядкових пауз. На графічному малюнку (рис. 3) такий спосіб організації фрагмента тексту представляємо у вигляді вертикальної лінії з хрестоподібними позначками.

Отже, синкопічний спосіб ритміко-синтаксичної побудови текстів, в основі якого лежить принцип нестійкості, сприяє ритмічному зсуву та динамізації поетичного мовлення унаслідок деформованого ритму, спричиненого численними порушеннями. Грунтуючись на досягненнях формальної лінгвістики, лінгвопоетики та використовуючи результати структурного та конструкційного аналізу ритміко-синтаксичної організації сучасних поетичних текстів, виділяємо три типи синкопічного способу організації віршів, що характеризуються наявністю плинних або рваних віршових рядків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буданов В. Г. Методология и принципы синергетики / В. Г. Буданов // Філософія освіти. – 2006. – № 1(3). – С. 143 – 173.
11. Герман И. А. Лингвосинергетика [монография] / И. А. Герман. – Барнаул : Изд-во Алтайской академии экономики и права, 2000. – 168 с.
12. Гумовская Г. Н. Ритм как фактор выразительности художественного текста : дисс. ... доктора филол. наук. / Г.Н. Гумовская. – М., 2000. – 325 с.
13. Корбут А. Ю. Текстосимметрия как раздел общей теории текста : автореф. дис. ... канд. филол. наук / А. Ю. Корбут. – Барнаул, 2005. – 34 с.
14. Князева Е. Н., Курдюмов С. П. Основания синергетики / Е. Н. Князева, С. П. Курдюмов. – С.-Пб.: Алетейя, 2002. – 414 с.
15. Кутузова Н. В. Структурно-семантические характеристики стихового переноса в английском языке : автореф. дис. ... канд. филол. наук / Н. В. Кутузова. – Смоленск : СГУ, 2008. – 24с.
16. Москальчук Г. Г. Структура текста как синергетический процесс / Г. Г. Москальчук. – М.: Едиториал УРСС, 2003. – 296 с.
17. Неборсина Н. П. Синтаксис стихотворной речи как предмет лингвопоэтического исследования (на материале английской и американской поэзии XVI-XX вв.) : дис. ... д-ра филол. наук : 10.02.04 / Н. П. Неборсина. – М.: МГУ, 1997. – 356 с.

18. Степанов А. Г. Семантика стихотворной формы : фигурная графика, строфика, enjambement : дисс. ... канд. филол. наук: 10.01.08 / А. Г. Степанов. – М.: РГБ, 2003. – 186 с.
19. Холшевников В. Е. Анализ композиции лирического стихотворения / В. Е. Холшевников // Анализ стихотворения. – Л., 1985. – С. 5 – 49.